

AVRAM IANCU - 200!

Cetatea Cavalerilor

Coordonator: Colonel Dr. Constantin MOSINCAT
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cio
Editura Tipografică MC, Oradea, 2020
Cartea Mea, e și a Tal ISSN 2734-6889; ISSN_L 2734-6889

Nr. 6 (46/iunie 2024)

AURA UNUI GENIU – GEORGE ENESCU (partea I-a)

Prof. Dr. Gheorghe Constantin NISTOROIU

„Zânele care au stat la leagănul lui George Enescu i-au adus – dându-i geniu în loc de talent – un dar foarte incomod...”
(Emile Vuillermoz)

La 4 zile de la Adormirea – Învierea Maicii Domnului, respectiv **19 August** 1881, deasupra satului **Liveni-Vîrnav**, care a intrat în veșnicie, din arealul încărcat de legende Dorohoi-Botoșani, s-a pogorât o cometă spre a vesti nașterea viitorului geniu al muzicii **George Enescu**. Tatăl său, fiu de preot ortodox, arendașul **Costache**, fost învățător în Vorniceni, era un țăran plin de sănătate și robust. Pornit înspre calea preoției și obștea satului, a ales viața contemplativă.

Maria, fiica preotului Cosmovici, era o femeie frumoasă, evlavioasă și virtuoză, care după drama pierderii celor 7 copii, George fiind al 8-lea și-a pus toată dragostea în acest vlăstar hărăzit de Bunul Dumnezeu și Fecioara Maria. Părinții s-au mutat la Cracalia, când George avea 3 ani. **Micul Jurjac** – copilul minune, a început să citească, să socotească adunarea, scăderea și să cânte la vioară până a împlini 4 ani, îndrumat de vestitul lăutar Niculae - **Lae Chioru**.

Au urmat crochetul, călăria, încropirea unor instrumente, nai, vioară, țambal, contrabas, acompaniate de fluiert. Așa s-a întâlnit cu consoarta cerească – Muzica. Fiind elev silitor, părinții i-au dăruit o vioară cu trei strune. Era o jucărie și copilul minune nu a acceptat-o. A ars-o. A urmat o vioară adevărată. La scurt timp i-a cântat tatălui celebrul vals **Valurile Dunării** al lui Ivanovici. Gâtuit de emoție, tulburat, cu vocea tremurândă, Costache a strigat: **Vei fi muzician!**

La vârsta de **5 ani**, Costache l-a prezentat la Iași lui Caudella, un elev al lui Vieuxtemps. Acesta l-a privit o clipă și după ce l-a mângâiat ușor pe obraz i-a spus, înfoindu-se ca un păun:

„-Ei, micuțule, vrei să-mi cânti ceva?”

-*Mai întâi cântă dumneata să văd ce știi?* Replica lui **Jurjac** l-a transformat din *păun* într-un biet curcan plouat..., dar totuși s-a abținut și i-a recomandat să învețe notația muzicală. Ajunși acasă Costache i-a spus hotărât: -*Dacă vrei să faci muzică, trebuie să înveți notele. –Dar tată, muzica se cântă, nu se citește!* (Bernard Gavoty, *Amintirile lui George Enescu*, trad. Romeo Drăghici și Nicolae Bilciurescu, Ed. Muzicală, București, 1982, p. 29)

Un vecin inginer l-a învățat primele noțiuni de scriere muzicală, apoi cu chibzuială a început să citească biografii de Mozart, Saint Saens, Bach..., compunând arpegii cu multă voieșie. A debutat cu *Sonata primăverii* pentru pian și vioară, în *fa major*, de Bethoven, urmată de *Simfonii* de Mozart, apoi Brahms și Wagner. La **7 ani** l-a revăzut fiind împreună cu tatăl său, pe Caudella care i-a spus lui Costache: „**Trebuie cultivate darurile acestui copil și trimis la Viena...**” (ibid., p. 31)

Știa puțină franceză, iar la pensionul Wiedener-Hauptstrasse, a învățat germana și engleza. Capitala muzicii Viena, fosta Cetate tracă **Vindobona**, nume provenit de la vânturile puternice, a fost ridicată pe un braț al Istrului – Dunărea, la confluența cu râul Wien, pe dealurile domoale, rude îndepărtate ale Munților Wienerwald. Peste ulițele și grădinile Vienei se răspândeau în puncte cardinale muzica lui Schubert, Haydn, Mozart, Bach și Bethoven.

Despre mama, prezbitera credincioasă și generoasă Maria, genialul compozitor avea să grăiască cele mai frumoase și mai calde cuvinte: „**Mama mea era ... mama! O mamă admirabilă, duioasă, prea iubitoare poate. Nu am fost numai un copil răsfățat, ci și un copil iubit peste măsură, până la sufocare.**” (Bernard Gavoty, *Amintirile lui George Enescu*, trad. Romeo Drăghici și Nicolae Bilciurescu, Ed. Muzicală, Buc., 1982)

Mamă! Ce mult și cu drag trebuie rostit numele tău!

Nici un geniu nu este mai mare decât Mama iubitoare!

Mama-Profetul-Eroul-Martirul și Sfântul sunt deasupra oricărui geniu!

O aură te învăluie și parcă din ceruri e urzit și chipul tău! De pe țărmul Mării, privind goana talazurilor, chemarea ta e un flux și-un reflux. Pe piscul de Munte chemarea ta e mai intensă. Eco-ul se propagă, parcă mai viu până departe... Înspre Câmpie chemarea ta se prelinge peste mireasma florilor și zumzetul albinelor, iar peste dealuri se îngână suav cu trilul păsărelelor.

Satul natal cu frumusețile lui de basm, pur și simplu i-au vrăjit copilăria coconului precoce: „Am crescut în aer liber, în mijlocul animalelor și plantelor, având sub ochi nesfârșite lanuri de grâu, de orz, de ovăz și de porumb, cu fâșii de păduri bătrâne, cu orizont întunecat și sate vechi care se pierd între mesteceni și sălcii...

Satul meu are o biserică frumoasă ale cărei icoane de aur par că prind viață în fumul de tămâie. Locuiam într-o casă mică cu pridvor de lemn... Și acum mai văd țăranii, în cămăși albe cu ilice albastre, cântând în asfințit. Ici, colo câte o fântână cu cumpănă...

*Mama era ca și tatăl meu, dintr-o familie de preoți ortodocși. Iată-mă deci de două ori pecetluit: **ca om al gliei și ca mistic. Pământul și religia au fost cele două divinități ale copilăriei mele.***” (Impresii din copilărie, în op. cit., p. 22,24)

Părinții, după o vreme s-au despărțit, Costache rămânând la Cracalia, iar mama la Mihăileni. Deși muzica țiganilor a exercitat un miraj deosebit pentru micul prinț al Muzicii, dovadă și mentorul său Lae, cărora mai târziu când a devenit un **nume-renom** în universul muzicii, George Enescu le-a adus respectul său, confirmând însă că „**nu există nici un punct comun între arta eterogenă a țiganilor și muzica populară românească, rafinată în cel mai înalt grad și de o bogăție de necrezut.**” (ibid., p. 26)

Muzica a fost marea sa chemare și alegere. A fost destinul său încununat de geniu. Muzica – Artă sublimă din descătușeri divine i-a zămislit aura și nemurirea, încununându-l eternității. „*Nu a existat niciodată hotare între mine și arta mea. Cred că gândirea, pulsația, viața mi-au fost întotdeauna împletite cu muzica.*” (ibid., p. 26)

Numai într-o inimă mare de Român creștin în care pulsează poezia frumoasă, sufletul lui în veșminte ortodoxe, strălucitoare începe să cânte sublim!

Când într-un suflet frumos susură poezia pogorâtă din har, toată ființa poetului devine o vibrație a muzicii celeste! Așadar, muzica împletită cu poezia întrupează arta pură prin excelență, în care pulsează Viața cu tot ce are ea pământesc și ceresc, adică cu sublim și divin.

Poeții, Artiștii cu har, dăltuiesc din chipul Nației lor, ipostaze sublime, sacre, întregindu-și Icoana Vieții într-o varietate cromatică, de o frumusețe sonoră, serafică, într-o armonie celestă.

În orice mare Poet viază un brav Artist, precum în orice brav Artist se răsfrânge un mare Poet!

Poetul își alege cu grijă, cu migală, cu smerenie și măiestrie cuvintele, înveșmântându-le într-o ținută princiară, în vreme ce **Artistul** se străduiește să inventeze ritmuri noi, culori sonore, electrizări, vibrații, pentru a atrage mirabil cuvintele astfel gătite în ispita celestă a Muzicii!

„*Un muzician compune asemeni poetului; ca și el caută – dibuind cuvinte, silindu-le pe cele mai bune, printr-un fel de incantație, să iasă din ascunzișul lor.*” (George Enescu, în, op. cit., p. 97)

Viața este cer și pământ, lumină și umbră, surâs și plâns, muzică și poezie, dor și dorință, rugă și foc, comedie și tragedie, naștere și renaștere, sărbătoare și carnaval, descătușare și fulger, liturghie și armonie, sofianism și filocalie, jertfă și martiriu, trecere și înviere!

Maria Matei, frumoasa poetă contemporană, susur din izvorul **VIETII – MARIA** și chibzuială dreaptă de Vameș, cu ochi frumoși și mari ca floarea de măceș, ne-a zugrăvit un crâmpei de viață, dintr-o zvâcnire, încropită prin câteva sclipiri abisale de stih în, *Carnaval*:

„*Un carnaval e viața/ Cioplită-n măști, zidită-n comedie/ Purtând pe umeri veșnica sâmbrie/ În râs și-n plâns,/ În toi de noapte sau spre dimineață/ E totuși viață!*”

În **Parnasul lui Euterpe – Viena**, l-a cunoscut direct pe Brahms, care era încântat de micul prinț român, ce a fost admis excepțional la Conservator, la 9 ani, urmând vioara. Profesorii erau eminenți. Accentul lui **Jurjac** a căzut însă pe armonie. A compus până la 11 ani variațiunile, sonata, rondoul și uverturi inspirate de Wagner, învățându-le și memorându-le pe dinafară. Avea o memorie fantastică. Toată ființa lui armonioasă era personificată de muza muzicii.

„*Îmi trece prin minte multă muzică și nu uit niciodată nici o notă...Nimic pe lume nu mă atrăgea mai mult decât muzica; experiențele pe care le făceam în diferite domenii hrăneau și dezvoltau pasiunea mea pentru universul sonor. **Adevărul meu era muzica.***” (ibid., p. 38)

A urmat Parisul drept reședință, când el se afla atunci într-o fază strălucitoare, dar Conservatorul era la polul opus față de cel vienez. Totul prăfuit. Colbul stăpâna de la sălile de clasă până la cabinetul directorului. Consternat micul prinț valah și-a clătit des privirea cu miracolul Patriei sale dragi.

AVRAM IANCU - 200!

Nr. 6 (46/iunie 2024)

„Priviți lanțul Carpaților și câmpia Moldovei. De o parte munți uriași, văgăuni, pământuri vulcanice. De alta, văi cât cuprind ochii, cascade și acea câmpie atât de greu de descris cui nu a văzut-o niciodată și care, totuși nu are nimic neobișnuit. (Bernard Gavoty, op. cit., p. 22)

L-a întâlnit pe Massenet, care i-a recomandat contrapunctul, predat de Gedalge. Acesta l-a primit cald, afectuos, apoi examinându-l sumar a grăit bucuros: „Va fi un compozitor!” Prințul valah care la **11 ani** cânta magnific, atât la vioară cât și la pian, a preferat să compună. Cu Massenet a lucrat la clasa de vioară 3 ani. Profesorul era un om spontan, natural, spiritual.

Într-o zi un indiscret i-a spus: „Ce ciudat! Îl vorbiți foarte mult de bine pe Reyer, și Reyer spune mult rău de dumneavoastră! ... –Ei, zise Massenet, nici unul dintre noi nu spune ce gândește! (ibid., p.43) Într-o zi cu soare, de bun augur pentru Enescu, Prințesa Marta Bibescu l-a prezentat pe prințul Muzicii lui Edouard Colonne, întemeietorul concertelor Chatelet.

La Paris s-a bucurat de prețuirea colegilor Schmitt, Halphen, Malherbe, Laparra, Maurice Ravel. Ultimul a scris o *Uvertură la Șeherezada* pe care a cântat-o cu strălucitul coleg Enescu.

La 15 ani și jumătate, George Enescu a scris *Poema Română*. Era încărcat de emoție și de dragostea adolescentină, care și-a pus amprenta pe libertate și pe spiritul său de creație, făcându-l să vibreze prin toate coardele simțirii în care să se înfiripeze apoi toate armoniile cerești. A pornit ușor în compunerea Poemei cu câteva scânteii zvăpăiate din copilărie...

„Suita începe prin redarea unei seri de vară...sântem în ajunul unei sărbători... se aud clopotele sunând pentru vecernie și, prin ușa larg deschisă, cânturile preoților. Apoi se lasă noaptea cu lumina limpede a lunii...

În plină tăcere răzbate deodată cântecul unui păstor, depănându-și în depărtare o doină nostalgică. Totul se schimbă atunci, luna se învâluie, furtuna izbucnește, apoi încet, încet furtuna s-a potolit, cocoșii cântă... Iarăși clopotele... toți se prind în joc și, ca sfârșit imnul național român.” (Bernard Gavoty, op. cit., p. 49)

Primul care i-a dirijat *Poema Română*, fiind chiar marele Colonne. A fost un regal cu frenetice aplauze, cu multe săgeți, dar și cu multe intrigi. De la fereastra lui selenară, Bethoven savura cu un zâmbet dulce, armonia simfonică, lăsându-și ușor capul său mare pe mână stângă și privind intens la tânărul valah frumos, răscolitor ca un Apollo, care răsflora lumina lunii de pe clape și cu un gest de curtoazie cavaleriească a început a cânta angelic, vibrând bolțile de azur ale cerului.

În anul 1897, a compus *Sonata I pentru pian și vioară*, *Suita I pentru pian în stil vechi și Trei melodii*. Deși lucrările au fost excepționale, faptul că aparțineau unui adolescent de **16 ani** au fost întâmpinate totuși cu o curiozitate rezervată.

Odată cu *Sonata I* a devenit el însuși.

Unui astfel de geniu îi trebuie timp pentru a fi mai puțin tânăr!

Adolescentul valah, având frunte carpatină, cu chip armonios, parcă conturat de marele Rubliov, cu ochii mari, frumoși, deschiși să intre întreaga simfonie a lumii, a crescut admirabil în universul imperial al Muzicii, în tărâmul muzicii sale, alături de nostalgia mirifică a frumuseților natale, princiare, astfel că la **19 ani, Adonis**, tracul de frumusețe zeiască iubit de inegalabila **Afrodita**, putea să-i spună cu venerație junelui Enescu: „sărut mâna Magistrel!”

„Chipul îi era marcat de noblețe, fruntea boltită, cu o meșă suplă pe partea dreaptă, nasul acvilin, ovalul figurii perfect..., digitația uimitoare, cu suplețea unică a mâinii drepte care mlădia arcușul fără nici o dificultate în cele mai variate ritmuri. „**Meștesugul**” său consta în contopirea cu instrumentul într-o singură entitate.” (Zoe Dumitrecu-Bușulenga, *Contemporanii mei Portrete*, Ed. Nicodim Caligraful, 2019, p. 9-10)

Toată viața lui, chiar de i-a fost scurtă, geniul său a transformat-o într-o lungă și nemuritoare poveste. A pendulat între voință și căutare, între muzică și compunere, între neliniștile geniului și existența strălucită, între torentele muntelui și adierea de zefir a câmpiei, între emoție și vibrație, între farmec și esențial, între frumusețe și iubire.

A crea frumos înseamnă a iubi sublim!

Dar a crea frumos înseamnă și să aparții acelei Patrii, hărăzită de Dumnezeu și de Maica Domnului, unui Neam, unei Nații, unui Popor demn de Strămoșii lui pământești și de Străbunii lui cerești. Unul dintre Corifeii duhovniciei ortodoxe daco-române, de o frumusețe fizică și spirituală cum numai Sfinții Părinți se aseamănă până la identificare în icoanele lor, Părintele **Arsenie Papacioc**, grația însuflețit și frumos despre neamul nostru.

AVRAM IANCU - 200!

Nr. 6 (46/iunie 2024)

„Sunt foarte convins că poporul daco-român va avea o misiune istorică. Neapărat biblică. Comparându-l cu toate popoarele, este cel mai adaptabil prin fire, prin moși și strămoși, biblic, în sensul că, poporul acesta, de la naștere a suferit și suferă încă din partea dușmanilor.

Și el totuși se menține și, în plus, a născut atâtea valori. **Un Eminescu în literatură, Brâncuși în sculptură, Enescu în muzică, considerând că arta, poezia, este o prorocire, la urma urmei.** (Părintele Arsenie Papacioc, *Cuvintele unui apostol al iubirii*, Ed. Sofia, București, 2023)

Părintele nostru drag – Patriarhul Mării Albastre, poate să fie completat cu precizarea altor valori inestimabile : Zamolxe, Orfeu, Homer, Deceneu, Platon, Aristotel, Socrate, Dionisie Areopagitul, Ioan Casian, Petru Cercel, Nicolae Olahus, Dimitrie Cantemir, Andrei Șaguna, Varlaam, Coresi, Dosoftei, N.Densușianu, B.P. Hașdeu, Ciprian Porumbescu, N. Grigorescu, Arsenie Boca, Nae Ionescu, Petre Țuțea, M. Eliade, M. Vulcănescu, Radu Gyr, Andrei Ciurunga, Aron Cotruș, Sofian Boghiu, Constantin Galeriu, Ioan Ianolide, Valeriu Gafencu, Mihail Diaconescu, Dumitru Stăniloae ș.m.a.

Lângă marile genii, Dumnezeu a așezat într-o jertfă, iubire, demnitate, cruce și înviere, Profetii, Mamele, Eroii, Martirii, Mărturisitorii și Sfinții, de-a lungul timpului și mai cu seamă în secolul XX, prin Mișcările de Elită spirituală precum: *Rugul Aprins, Oastea Domnului, Tineretul Creștin- Ortodox.*

„Enescu revarsă neconținut asupra-ne, mărturisea marea eminescologă **Zoe Dumitrecu-Bușulenga – Maica Benedicta**, bogăția de unde sonore care i-a covârșit ființa și pe care le-a dăruit de-a lungul vieții sale oamenilor, cu o generozitate inegalabilă. A trăit muzica, emana muzică, ființa lui însăși era o armonie muzicală. Unde intra el, intra și pacea, pacea inefabilei arte a sunetelor, aceea care înnobilează și înalță.” (Zoe Dumitrecu-Bușulenga, *Contemporanii...*, op. cit., p. 9)

Marele George Enescu a fost un muzician complet, prin capacități interpretative infinite, atingând culmea muzicii prin cele trei remarcabile performanțe: violonist, pianist și dirijor. „Printr-o magie indefinibilă, maestrul devenea vioara, iar vioara devenea maestrul... Totul devenea incantație, lumea vibra parcă de lumină, de căldură și culoare, ca pe vremea când divinitățile miturilor antice mânuiau instrumentele lor...”

Cu gravitate, ca și cum ar fi oficiat într-o catedrală, își modera „tempi”, dădea sunetelor o anume solemnitate, închizându-le, parcă, pe fiecare în sine, într-un fel care-l apropia extraordinar de modelul său suprem.” (ibid., p. 10-11)

Toată ființa lui parcă nepământească de o percepție rarisimă participa la muzica lui cerească, transfigurând muzica în scilipiri serafice de o frumusețe adâncă și de o stranie intonație încât simțurile multora se prăvăleau în neant fără să prindă detaliile. Pur și simplu te fermeca! Așa a fost fermecată și studenta de la Conservator, apoi profesoara emerită și scriitoarea rafinată Zoe Dumitrescu-Bușulenga, care i-a făcut cea mai amplă radiografie muzicală, maestrului nostru.

„El construia, cu sunete, arhitecturi celeste. Supunea ritmurile ca un poet stăpân pe cele mai variate tipuri de versificație... Pe podium nu a avut niciodată partitură. A dirijat totul din memoria aceea fabuloasă...”

Cu mâinile crispate într-un chip anume, cu trei degete strânse, iar cu cel mic și arătătorul îndoite, el părea să țese cu încordare itele melodice ale edificiului pe care-l construia, desenând volumele armonice, subliniind grupele timbrale, stăpânind inegalabil orchestra... Transfigurarea totală dădea operei conduse de el unicitatea.” (ibid., p. 12-13)

Vioara magică s-a prins îmbujorată de gâtul puternic și delicat, ca o îndrăgostită focoasă sub ochii lui ce se aprind și licăresc deasupra mâinii albe, unice care descrie arabescuri de aur în imaginea constelației ce cad pe pământ în nestemate rubine și mărgăritare de lumină.

Undeva, aproape și departe, o Femeie frumoasă privește cununa de stele deasupra Luceafărului ei, picurându-i zâmbetul de pe buzele pline de nectar. E principesa consoartă Maria Cantacuzino, cea iubită mult de muzician și totodată de filosoful metafizicii creștine...

Maestrul a smuls sunetele din carapacea gloriei lor înspre chemarea *Sonetelor*, strecurându-le mrejele armoniei celeste, răscolitoare de o incantație sacerdotală și o cromatică splendoare.

Notele mărunte și armonioase scrise de mâna lui zeiască urcă și coboară portativele chemate de atracția Zburătorului muzician.

Nerăbdarea gloriei țâșnește din arcuș și vioară, din mâna pianissimo și din inima-meteor, pogorându-se cardinal înspre public și înspre zările omenirii.

AVRAM IANCU - 200!

Nr. 6 (46/iunie 2024)

Răscolind lumina Lumii de pe clape, degetele fachirice înfrățesc alte note, strecurându-se printre clapele alb-negre, lumini aurii și umbre argintii, ca un suspin de îndrăgostit, ca un surâs înlăcrimat de zână, electrizând astfel toate sonoritățile profane și celeste.

Revolta creației ațipită undeva pe brațele coardelor diafane fu trezită de tremurătoarele lui mâini cu degete magice, deșteptându-și privirea spre sala arhiplină ce aplauda și vuia frenetic, dând gloriei, patima și patina sa.

Mulțumim permanent Bunului Dumnezeu, Duhului Sfânt, Mântuitorul Hristos și Maicii Sale Maria, fiindcă ne-au binecuvântat în toate timpurile Patria cu multe și diverse Genii celeste!

10 Iunie 2024 - + Sf. M. Mc. Theodor Stratilat

GHEORGHE CONSTANTIN NISTOROIU